

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перехід до інформаційного суспільства і необхідність врахування результатів впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на динаміку економічного розвитку країни потребує проведення комплексних і системних досліджень об'єктивних передумов підвищення еколого-економічної ефективності впровадження і використання ІКТ. Економічне обґрунтування впровадження ІКТ з урахуванням економічних наслідків його впливу на довкілля неможливе без дослідження, систематизації і оцінки не лише економічних, але і екологічних ефектів від використання ІКТ.

Дослідженню взаємозв'язків між економічним розвитком і екологічними процесами присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних учених: О.Ф. Балацького, Б.В. Буркинського, А.Ю. Жулавського, В.Н. Кислого, Л.Г. Мельника, С.В. Мішеніна, І.В. Недина, Н.В. Пахомовой, О.В. Прокопенко, К.К. Ріхтера, Е.В. Садченко, П.В. Тархова, О.М. Теліженко, Е. В. Хлобистова та ін. Проблеми оцінки позитивних і негативних еколого-економічних ефектів від впровадження ІКТ розглядаються в роботах вітчизняних і зарубіжних учених: Р.Ф. Абдеєва, Е. Буна, В.М. Гейця, Е.В. Гончаренко, М.З. Згуровського, В.Л. Іноземцева, М.Ф. Реймерса, В.П. Семиноженко, Л. Хенса, А.А. Чухно, Т. Шауєра та ін. Незважаючи на отримані результати і накопичений досвід, наукові дослідження економічних проблем впровадження ІКТ, на наш погляд, повинні поглиблюватися виходячи з необхідності обліку позитивних і негативних економічних наслідків їх впливу на довкілля. Отже, метою цього дослідження є економічна оцінка екологічних наслідків впровадження ІКТ.

На основі проведеного аналізу нами виявлений позитивний і негативний вплив ІКТ на довкілля залежно від сфери їх застосування. В більшості досліджень економічна оцінка ефектів від впровадження і використання ІКТ в Україні не враховує прями і непрямі економічні наслідки впливу ІКТ на довкілля, що негативно позначається на об'єктивності процесу ухвалення рішень відносно впровадження ІКТ.

Передусім, на наш погляд, необхідною є оцінка тих економічних збитків від забруднення довкілля, які наносяться національному господарству внаслідок виробництва, експлуатації, утилізації ІКТ-устаткування. Так, на нашу думку, основними економічними збитками від забруднення довкілля, пов'язаного з виробництвом, експлуатацією, утилізацією ІКТ-устаткування, є такі:

- 1) економічний збиток від забруднення довкілля при виробництві ІКТ устаткування і супутніх ресурсів, засобів виробництва;
- 2) економічний збиток від електромагнітного забруднення довкілля (погіршення здоров'я населення);
- 3) економічний збиток від забруднення довкілля при виробництві електроенергії, яка споживається устаткуванням ІКТ;
- 4) економічний збиток від забруднення довкілля внаслідок утворення відходів електронного устаткування.

Нами проведені розрахунки заподіяного річного економічного збитку від наявності ІКТ в Україні для 2008-2010 рр. і зроблений прогноз на 2011 р. на основі середньорічних темпів зростання кількості ІКТ-устаткування за 2000-2007 рр. (табл. 1). Оскільки в Україні практично усе устаткування ІКТ імпортується, то в розрахунках заподіяного економічного збитку складова, пов'язана з виробництвом устаткування ІКТ, нами не враховувалася.

Як видно з табл. 1 при наявних темпах зростання кількості ІКТ-устаткування і характеристик енергоспоживання економічний збиток від утворення електронних відходів і споживання електроенергії в 2011 році зростає приблизно в 1,5 разу в порівнянні з 2008 роком. Середньорічний темп зростання повного заподіяного збитку складатиме майже 0,3%.

Таблиця 1 - Економічний збиток від забруднення довкілля внаслідок наявності ІКТ, млн дол. США

Показники	2008	2009	2010	2011
Економічний збиток від забруднення навколишнього середовища ІКТ-відходами (1-4 класу небезпеки)	0,35	0,40	0,45	0,52
Економічний збиток від забруднення навколишнього середовища під час виробництва електроенергії, яка споживається ІКТ	5,96	6,79	7,74	8,83
Економічний збиток від електромагнітного забруднення навколишнього середовища	788,24	788,24	788,24	788,24
Заподіяний збиток, разом	794,55	795,43	796,44	797,59

Таким чином, еколого-економічні результати від впровадження і використання ІКТ можуть бути як позитивними, так і негативними. Але наявність таких негативних ефектів не повинна бути перешкодою для впровадження ІКТ, оскільки переваги, які надає їх використання, дозволяють підвищити еколого-економічну ефективність функціонування економічних систем і вводити нові прогресивні види виробництва, що знижують навантаження на довкілля і мінімізують можливі ризики.